

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

XI priores dies complectens

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1863

Vita Beati Wittekindi Magni Westphaliæ Ducis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72708)

AUCTORE
MONACHO
ANONYMO.
EX MSS.

exorans : ille vero eam minime videre voluit, sed hoc illi mandavit : Mulier, quid meum poscis auxilium? et ego mortalis sum, tuque es socia fragilitatis. Si credis in Christum, cui deservio, vade, et secundum fidem tuam ora Deum, et sanaberis. Confestim illa credens abiit, et invocato Domino Jesu Christo, sine dilatione sanata domum revertitur.

c
In cella separata sanctissime vivit.

25 Posthæc Sanctus sentiens se ad senectutem propinquare, petiit beatum Abbatem e Gundebertum, qui tunc monasterio præerat, ut prope monasterium extra murum, cellam in honore S. Eligii construeret, ubi sequestratus a fratribus Domino serviret. Quam petitionem pius Abbas adimplens, quinque stadiis, et ferme amplius a monasterio, cellulam fieri fecit, ubi vir Dei Tillo orationi intentus, numquam otium duxit, quo non aut lectioni vacaret, aut opus Christi perficeret, aut certe manibus aliquid operis perageret. Egrediens domum, orationis et Crucis muniebatur signo; rediens vero oratio prius ei occurrebat, quam sessio : taliter namque agebat cunctis diebus vite suæ, et in his exercitiis ad æternam patriam jugiter anhelabat. Completo vespere omni officio, simulabat se palam quiescere strato; sed mox ut ejus cubicularii obdormissent, ille surgens e lecto ingrediebatur ecclesiam, totum se prosternens in pavimento, ibique noctis spatium Dominum cum lacrynis exorabat, illi cupiens placere qui dixit : Ora Patrem tuum in abscondito, et Pater tuus, qui videt in absconso, reddet tibi. Sicque semper faciebat.

Matth. 6. 6.

d
Oleum ejus benedictione excudat in vasculo.

26 Alio namque tempore cum Almanna uxor d Lantarii Comitis, quæ primum maritum habuit nomine Acronem, misisset ad sanctum virum, ut adversus morborum causas, necessarium oleum benediceret, ampulla, quam miserat, vitrea nequaquam fuerat plena. Quod Sancto benedicente ita crevit, ut dum ad matronam vasculum reportaretur, inter manus portantis pueri sic exabundaret, ut omne illius vestimentum liquoris unda inficeret. Hoc videns matrona, ipsa quoque eum videre properavit, rebusque suis ecclesiam ditavit, et Sancti orationibus se commendavit. e

e
Egram Crucis signo curat.

27 Quaedam alia mulier prope jam mortua, vulnus gestabat in collo : occurrit ergo sancto viro, obsecrans ut super hoc signum Crucis armaret, quia jam mori timebat. Cumque super vulnus plenum vermium, Christi signum exprimeret, repente mortui sunt vermes, et femina rediit incolumis.

f
Item paralyticum.

28 Adiciantur virtutes operum, quæ vera esse creduntur. Quadam die cum ipse Sanctus portam monasterii vellet ingredi, invenit unum de vernaculis contractis nervis, vestigio debilitatum, et claudicabat pede : qui concitus deprecabatur ut sibi vir sanctus succurreret. Mox pro eo fusa oratione, cum benedictione rediit incolumis, quem tetigit sancta manus.

g
Vas vacuum benedicens vino replet.

29 Erat etiam in jam dicto monasterio, in cellario fratrum positum vas, quod vulgo tonna vocatur, habens modicum Falerni, unde ipse consueverat fratres caritatem rogare. Accidit ergo quadam die, ut parum fratres Falerni pro benedictione perciperent de eodem vase, deinde sanctus vir benedixit vasculum, atque a monasterio discessit. Facto autem die altero, fortuitu

minister ingressus cellarium, invenit tonnam, quæ pridie vacua remanserat, usque ad os vino repletam. Sed vir Domini primum inde modicum gustavit, et fratres qui aderant, largissimos ex eo hausierunt potus.

h
Mortem suam prædicit.

30 Multa enim sunt virtutum opera, quæ per beatum omnipotens Deus declaravit virum. Ergo quomodo ex hac vita ad Dominum migravit, cupio perstringere adjuvante Domino. Factum est autem, cum jam vir Domini senilem ageret ætatem, post multiplices hujus vitæ labores, post diversa eremiticæ misericordiæ opera, post dulcia exempla, cum esset annorum amplius nonaginta, sciens dissolutionem sui corporis imminere, dixit monachis Sollempiæncensis monasterii : Scitote Domini mei, quia me Dominus de laqueo hujus sæculi in proximo liberare dignabitur. Cum hoc audissent fratres, responderunt : Non contingat tibi hoc, Sacerdos sancte, neque nobis videre, sed almitatem tuam Christus mundo adhuc conservet. Quibus prostratus in pavimento cum lacrymis dixit, cunctis oscula libans : Nolite, quæso, fratres mei, tristari, sed magis gaudete, quia hoc olim desiderabam. Sic dicens, siluit.

31 Deinde levissima febre correptus, tædere cæpit. Post ipso Dominicæ apparitionis die, Ecclesiæ suæ omnia disposuit, et suum monumentum ubi fieret constituit, vocatoque puero dixit : Festina, fili, cito ad urbem Lemovicum, et dic f Pastori Ecclesiæ, ut crastina die huc veniat, corpusque meum sepulture tradat. Nuntius quippe jussa adimplens, præfatum Pastorem in gravi languore jacentem invenit, ut nec stare, nec sedere, nec se erigere, neque ad latus aliud declinare valeret. Sed g mox ut nuntii verba audisset, eundi causa erigere se rogavit, atque ad virum Dei, nullo manum ei annente, propriis pedibus ambulando pervenit, ipsūque sacrosanctum corpus cum monachis, qui ibidem aderant, sepulchro mancipavit. Desuper etiam h scripturam ex auro argentoque, miro modo fabricavit. Sicque omnis ægritudo ab eo discessit, et ille gaudens, et benedicens Deum, reversus est ad Sedem suam.

i
Episcopum ad se accersit, et sic sanat.

j

k

l
Ab eo sepelitur.

m

n
E sepulchro oleum manat.

o

a Menardus et Saussayus habent, ab Angelo admonitum ut rediret Sollempiæncem.

b Cl. Robertus Childemerum vocat. Fallitur Saussayus, qui cum rediit S. Tillo, præfuisse canobio Gondobertum scribit.

c Cl. Roberto est Gundobertus.

d Molan, Lantaris.

e Addit Molanus : Munera porro, gratitudinis ergo a Comite missa, cum indignatione reject.

f Saussayus Ermenonem vocat.

g Saussayus ait, cum venire nequisset, audita illius morte, implorataque ejus apud Dominum ope, repente convaluisse, venisseque ad servi Dei exequias, et cum Monachis sacri corporis sarcinæ humeros supposuisse, atque propriis manibus exuvias sanctas composuisse in tumulo.

h Menardus et Saussayus, fornicem.

i Lego cicindelæ, quæ voce Gregorius Turon. et alii utuntur, significatque vitream lucernam sive lampadem, aut vas in quo ardet oleum.

VITA BEATI WITTEKINDI MAGNI WESTPHALIE DUCIS.

CAPUT I.

Wittekindi sanctitas publice celebris.

CIRCITER A. N.
CHRISTI
DCCVII.
VII JANUARIJ.
ROM. 5. 30.

Quoniam, ut Apostolus prædicat, ubi superabundavit delictum, sæpe superabundat et gratia; venit quandoque, ut qui acerrimo bello Ecclesiam Dei fuerant persecuti, ii deinde pro ejus

honore gloriose depugnent, atque insigni floreant sanctimoniam laude. Quo in genere eximie sese Wittekindi Saxorum Ducis virtus extulit; qui cum annos plures bella cum Francis, non tam pro gentis suæ libertate, quam odio Christianæ religionis gessisset, tandem divina gratia emollitum, ad exosa prius sacra complectenda adjecit animum; eo ardore, ut deinceps et pietatis

hæud

Wittekindina-
talis.

haud vulgarem gloriam virus, et Divorum post mortem honores adeptus sit. Nam ita ejus natalem xii Id. Januarii celebrant Carthusiani Colonienses in Addit. ad Usuardum, anno MDXV et MDXXI editis : Item sanctae memoriae Wedekindi Ducis Westphaliae in Anga quiescentis. Eadem habet Martyrologium Germanicum a Petro Canisio Nostro recognitum. Ferrarius quoque in generali Catalogo SS. Angariae in Westphalia S. Wedeckindi Ducis. Est Angaria, sive Angria, vulgo Engheren, oppidum Westphaliae in Comitatu Ravensbergensi.

Sanctitas a
vitiis cele-
brata :

2 Wernerus Rolevink Carthusianus, qui ante cxxx annos floruit, libro 3, de Westphalorum moribus, cap. 8, ubi sanctos et illustres viros recenset ac reliquias illius provinciae, ita scribit : Sequitur deinde S. Wedekindus, olim Dux vel Rex illius populi, quem Carolus de sacro fonte suscepit, et salutaribus monitis instruxit. Hic deinceps tanto studio pristinam correxit vitam, ut post vitae excessum clareret miraculis. Ejus ossa in Engers quiescunt, id est, Angaria prope Hervordiam. Georgius quoque Fabricius (ut etiam ab Ecclesiae inimicis testimonium petamus) Rer. memorabil. Saxoniae lib. 1, ad annum 807. Wittekindum testatur inter Divos habitum, ut infra dicemus. Haud vulgare Wittekindi decus merito censi potest, quod ab eo ortam ferunt, ut auctor est Petrus Bertiur verum Germanicar. lib. 2, c. 11, tot jam saeculis in Gallia rerum potitam, illustrem Hugonis Capeti familiam.

res gesta :
posteri.

3 Res fortiter ante susceptam Christi religionem, aut pie deinceps ab eo gestas, plerique attigere Gallici scriptores; nemo unus dedita opera integre omnes prosecutus est, qui quidem existet. Ex variis igitur antiquis Auctoribus pauca excerpimus. Haud vulgare Wittekindi decus merito censi potest, quod ab eo ortam ferunt, ut auctor est Petrus Bertiur verum Germanicar. lib. 2, c. 11, tot jam saeculis in Gallia rerum potitam, illustrem Hugonis Capeti familiam.

CAPUT II.

Antiqui Saxones. Eorum Dux Wittekindus.

Bellum Saxo-
nicum :

Omnia, quae sunt a Carolo Magno gesta, bellorum nullum, inquit Eginhardus in vita Caroli, Saxonico neque prolixius neque atrocius, Francorumque populo laboriosius susceptum est : quia Saxones, sicut omnes fere Germaniam incolentes nationes, et natura feroces, et cultui demonum dediti, nostraeque religioni contrarii, neque divina neque humana jura vel poluere vel transgredi inhonestum arbitrabantur. Suberant et causae quae quotidie pacem conturbare poterant, termini videlicet Francorum et illorum, paene ubique in plano contigui, praeter pauca loca, in quibus vel silvae majores, vel montium juga interjecta, utrorumque agros certo limite determinant : in quibus caedes et rapinae et incendia vicissim fieri non cessabant. Quibus adeo Franci sunt irritati, ut non jam vicissitudinem reddere, sed apertum contra eos bellum suscipere dignum judicarent. Susceptum est ergo adversus eos bellum, quod magna utrimque animositate, tamen majori Saxonum quam Francorum damno, per continuos triginta tres annos gerebatur. Poterat siquidem citius finire, si Saxonum hoc perfidia pateretur. Difficile dictu est quoties superati, ac supplices Regi se dederunt, imperata facturos polliciti sunt, obsides, qui imperabantur, absque dilatione dederunt, Legatos qui mittebantur susceperunt; aliquoties ita domiti et emolliti, ut etiam cultum demonum dimittere, et Christianae religioni se dubdere velle promitterent. Sed sicut ad haec facienda aliquoties proni, sic ad eadem pervertenda semper fuere praecipites : ut satis non sit aestimare, ad utrum horum faciliores verius dici possint. Quippe cum post inchoatum cum iis bellum vix annus unus exactus sit, quo non ab eis hujusmodi facta sit permutatio.

Incentor Wittekindus; sed non perfidus.

3 Praecipuus rebellionum incentor Wittekindus fuit usque ad annum regni Caroli xvii, licet fidem ipse fregit fortasse nunquam, quam nunquam dederat; sed

cum ceteri variis cladibus atriti Francis se subderent, vel in Daniam semper profugit, vel munitionem aliquam insedit. Ita Annales Francorum ex codice Joannis Tillii ab Andrea Du-Chesne editi, ad annum DCLXXVIII. Tunc dominus Rex habuit placitum ad Patresbrunna prima vice. Ibi que venientes Franci et Saxones, excepto Witigingo, qui partibus Normanniae confugit, Et alii Annales ex xs. Loiselii ad eundem annum : Tunc dominus Carolus Rex Synodum publicam habuit ad Paderbrunnen prima vice, ibique convenientes omnes Franci et ex omni parte Saxoniae undique Saxones convenerunt : excepto quod Wittekindus rebellis extitit cum paucis aliis, et in partibus Normanniae confugium fecit una cum sociis suis. Iterumque ad annum DCLXXXII. Tunc dominus Carolus Rex iter peragens, Rhenum transiens ad Coloniam Synodum tenuit ubi Lippia consurgit. Ibi que omnes Saxones venientes, excepto rebellis Windochindus.

6 Quia vero Wittekindum alii Regem, alii Ducem Saxonum vocant; operae pretium est, veteris Saxonicae Reip. formam ac populos ex antiquis scriptoribus, exhibere, ut quo Magistratu functus sit Wittekindus intelligi clarius queat. Erat certe, ut ait Eginhardus, Saxonia Germaniae pars non modica. Distinctius ejus populos describit Poeta historicus, qui Arnulphi Imperatoris aeo vivit. Hic ad annum DCLXXII, Indict. ix, ista habet :

Paulo Romanae defuncto Praesule Sedis,
Suscepit post hunc Adrianus Pontificatum.
Et Rex Wormatiarum Carolus collegit in urbem
Francorum Procures ad Concilium generale.
Cum quibus ut bello Saxones agredere-
retur Decrevit : quoniam Saxonum proxima Francis
Adjacet ad Boream tellus : vix limite certo
Divisi gentis fines utriusque coherent.
Quae tum vicinae quo plus regione fuere,
Tanto sejunctas animis discordia fecit.
Finitimos sedenim per agros utrimque solebant
Assidue fieri caedes; incendia, praedae.
Saxonum natura ferox, et pectora dura,
Ferre jugum Christi necdum dignata suave,
Daemónico nimium fuerant errore subacta.
Christicolae vero jam longo tempore Franci
Catholicam tenere fidem, multisque per orbem
Jam dominabantur populis, quibus undique fulti,
Praecipue virtute Dei quem rite colebant,
Hanc unam poterant nimirum vincere gentem;
Quae nec Rege fuit saltem sociata sub uno,
Ut se militiae pariter defenderet usu :
Sed variis divisa modis plebs omnis, habebat
Quot pagos tot paene Duces, velut unius artus
Corporis in diversa forent hinc inde revulsi.
Sed generalis habet populos divisio ternos,
Insignita quibus Saxonum floruit olim :
Nomina nunc remanent, virtus antiqua recessit.
Denique Westphalos vocitant in parte manentes
Occidua, quorum non longe terminus amne
A Rheno distat. Regionem solis ad ortum
Inhabitans Osterlingi, quos nomine quidam
Ost-valos alio vocitant, confinia quorum
Infestant conjuncta suis gens perfida Selavi.
Inter praedictos media regione morantur
Angarii, populus Saxonum tertius. Horum
Patria Francorum terris sociatur ab Austro,
Oceanoque eadem conjungitur ex Aquilone.

Haec ille. Non tamen Paulo successit immediate Hadrianus Papa, sed Stephano.

7 Consentit Wittekindus Corbeiensis Annal. lib. 1 :
Usque hodie, inquit, gens Saxonum trifor-
mi genere ac lege praeter conditionem servilem dividitur. A tri-
bus etiam Principibus totius gentis Ducatus admini-
strabatur; certis terminis exercitus congregandi pote-
state contentis, quos suis locis ac vocabulis novimus
signatos, in Orientales scilicet populos, Angarios,
atque Westvalos. Si autem universale bellum ingru-
ret,

EX VARIIS.

An is Rex fue-
rit.Saxonum ve-
terum indoles.

Tres populi.

Dux belli tem-
pore.

EX VARIIS.

ret, forte eligitur cui omnes obedire oporteat, ad administrandum imminens bellum. Quo peracto, æquo jure ac propria potestate unusquisque contentus vivebat. *Beda quoque Witichinde multo antiquior lib. 3, Eccle. hist. gentis Anglor. cap. 11, cum de Sanctis duobus Ewaldis agit, qui in Westphalia Evangelium prædicarunt, ita scribit: Qui venientes in provinciam intraverunt hospitium cujusdam villici, petieruntque ab eo ut transmitterentur ad Satrapam qui super eos erat, eo quod haberent aliquid legationis et causæ utilitatis, quod deberent ad illum perferre. Non enim habent Regem iidem antiqui Saxones, sed Satrapas plurimos suæ genti præpositos, qui ingruente belli articulo, mittunt æqualiter sortes, et quemcumque sors ostenderit, hunc tempore belli ducem omnes sequuntur, et huic obtemperant. Peracto autem bello, rursus æqualis potentia omnes fiunt Satrapæ.*

Is e pluribus Satrapis forte legitur.

hæc quandoque appellatus.

Tres ordines inter Saxones.

8 *Albertus Crantzius* xii ejusmodi Satrapas constituit lib. 1, *Metropol. cap. 1*: Ferunt, inquit, gentem indomitam Regibus subesse non passam, duodecim primarios viros præfessisse, qui per omnem provinciam publicæ utilitati inservirent, consulentes in medium de rebus gerendis. Annuus erat inter illos per vices magistratus. Quem vero publicum deforis bellum illatum in magistratu deprehendisset, is durante bello Rex appellabatur, cujus imperio parerent universi: bello autem pace mutato, regium nomen pariter deponebat. Sic *Edelhardus*, unus ex duodecim Proceribus, paullo ante *Wedekindum* Rex inscriptus legitur: et ab urbe *Osnaburga* quingentis vix passuum spatiis, reliquias arcis esse hodie commonstrant, quam arcem regiam vocant *Wedekindi*.

9 In tres præterea ordines gentem universam, et videlicet trium jam enumeratorum populorum singulos, distribuit *Nithardus Histor. lib. 4*. Saxones quidem, inquit, sicut universis per Europam degentibus patet, *Carolus Magnus* Imperator ab universis nationibus non immerito vocatus, ab idolorum varia cultura multo ac diverso labore ad veram Dei Christianamque religionem convertit. Qui ab initio tam nobiles, quam et ad bella promptissimi, multis indicis persæpe claruerunt. Quæ gens omnis in tribus ordinibus divisa consistit. Sunt enim inter illos qui *Edhilingi*, sunt qui *Frilingi*, sunt qui *Lazzi* illorum lingua dicuntur; Latina vero lingua hoc sunt, Nobiles, Ingenuiles, atque *Serviles*.

CAPUT III.

Bella Wittekindi adhuc gentilis.

Belli Saxonicæ inventor Wittekindus.

Quæ bella gesserit ante conversionem Wittekindus, haud sane multum attinet indagare, quando ea non tam laudem ei quam dedecus attulissent sempiternum, nisi illum Dei benignitas ruentem ultro in exitium forti dextera revocasset. Quia tamen in iis magna ejus et præclara elucet in dolos, sed quam et gentis barbaries ac proprium quoddam odium adversus Francos, dominantem late populam, omnesque adeo Christianos nimium quantum efferaat; et vis quoque divinæ gratiæ multo reddidit illustrior, cum ita alte implicitum scelere hominem expedit, statuitque in libertatem filiorum Dei, aut etiam cum Principibus populi collocat, in Divorum videlicet cœtu beato et immortalis; nec ea quidem nos præterire omnino tacitos fas est. Existimarim sane quæcumque a Saxonibus contra *Carolum* gesta sunt bella usque ad annum Christi *dccclxxxv* ea præcipue Wittekindi ductu et auspiciis esse gesta; fortassis etiam ultro quæsitam belli occasionem, Francorum limitum assidua infestatione.

Eo bello gesta per annos distincta.

11 Anno igitur Christi *dccclxxii* regni sui *iv* Saxoniam cum infesto exercitu ingressus *Carolus*, *Eresburgum* castrum expugnavit, *Irmsul* idolum ejusque sanum evertit, cum Saxonibus ad *Visurgim* collocatus, *xii* obseques accepit.

Anno *dccclxxiii* et *dccclxxiv* dum *Rex Italica expeditione* distinetur, ad ultionem acceptorum damnorum insurgunt Saxones, (ut *Eginhardus* ceterique *Francicorum Annalium* scriptores narrant) stimulante, ut verisimile est, *Wittekindo*. Dum vero *Frislaris* ædificatam olim a *S. Bonifacio* basilicam igni perdere nequidquam nituntur, terrore divinitus injecto aguntur in fugam. *Carolus Inghelheimium*, juxta *Moguntiam*, reversus, quadruplicem contra eos exercitum misit, aut quatuor scaras ut habet *Monachus Egotismensis*; quæ ter conservere cum Saxonibus manus, prædamque luculentam retulere. Inde habito *Duriæ* (id est, *Marcoduri*, ut reor) conventu, *Rhenum* ipsemet *Carolus* anno *dccclxxv* trajecit, *Stieburgum* castrum cepit, *Eresburgum* reedificatum præsidio munivit; *Visurgis* transitum intercludere cupientes fudit; *Hessonem Ostvalorum Ducem*, mox et *Brunonem Angariorum* in fidem recepit. Sed et aliquam ipse cladem accepit, non exigua manu Saxonum pabulatoribus permista, atque in castra sub noctem cum iis ingressa, luteque cades miscente.

Saxones divinitus fugati;

a *Carolo Magno* victi;

12 Anno *dccclxxvi*, iterum profecto in Italiam *Carolo*, corripere arma Saxones, *Eresburgum* deditioe cepere, et subruere, *Segeburgum* aggressi, non sine caelestibus portentis depulsi ac fugati sunt. *Rex* cum exercitu ad *Lippiæ* fontem (quod nunc oppidum *ditionis Paderbornensis*, vulgo *Lippspring*) venit. Rursus se submisere Saxones, plurimique Christo dedere nomina, ac baptismo lustrati sunt, quacumque demum fide; nam id in ambiguo ponunt Auctores. *Communita Franco præsidio castella* aliquot.

rebellant, ac rursus vincuntur.

13 Anno *dccclxxvii*, *Rex* prima veris aspirante tempe, inquit *Eginhardus*, *Noviomagum* profectus est, et post celebratam ibidem *Paschalis* festi solemnitatem, propter fraudulentam Saxonum promissiones, quibus fidem habere non poterat, ad locum qui *Padrabrunna* vocatur, generalem populi sui conventum in eo habiturus, cum ingenti exercitu in Saxoniam profectus est. Eo cum venisset, totum perfidæ gentis Senatum ac populum, quem ad se venire jusserat, morigerum ac fallaciter sibi devotum invenit. Nam cuncti ad eum venerunt, præter *Widikindum* unum e *Primoribus Westphalorum*, qui multorum sibi factorum conscius, et ob id Regem veritus, ad *Sigefridum Danorum Regem* profugerat. Ceteri qui venerant ita se Regis potestati submisere, ut ea conditione tunc veniam accipere mererentur. Si ulterius sua statuta violarent, et patria et libertate privarentur. Baptizata est ex eis ibidem maxima multitudo, quæ se, quamvis falso, Christianam fieri velle promiserat.

Wittekindus ad *Danos* profugit.

Ita *Eginhardus*, ceterique *Annalium* scriptores. Hinc vero conjici potest, motæ toties rebellionis, cadisque etiam fortassis in castris perpetratæ, auctorem extitisse *Wittekindum*, de quo ante citatus poeta:

Quo *Carolus* veniens, collectos reperit omnes
Pene *Duces*, populumque simul, totumque *Senatum*
Saxonum, nisi quod quidam *Widokindus* abinde
Aufugit, *Regem* veritus. Nam conscius idem
Audacis sibimet facti, multique reatus,
Sifridum petiit *Danorum* scepra regentem.
Porro *Duces* illic alii cum plebe gregata
Suppliciter cuncti veniam pacemque petentes,
Paruerant *Regi* tali sub conditione,
Ut cuncta scelerum dimissa mole priorum,
Si post auderent ejus violare statuta,
Libertate simul prisca patriaque carerent:
Quorum tum *Christo* se credere velle professa
Magna saluiferum suscepit turba lavaerum.
Sed simulata fides versuto prodiit ore,
Quod notum multis fecere sequentia gesta.

14 Anno *dccclxxviii*, cum in *Hispaniam* abiisset *Carolus*, Saxones persuasione *Witigingi*, ut habet *Annales Tiliiani*, iterum rebellaverunt. Interea Saxones, inquit *Eginhardus*, velut occasionem nacti, sumptis armis ad *Rhenum* usque profecti sunt. Sed cum annem trajicere

*Ejus consilio
rebellant Sa-
xones :*

trajicere non possent, quiddam a Duicia civitate usque ad fluenta Mosellæ vicorum villarumque fuit, ferro et igne depopulati sunt. Pari modo sacra profanaque pessumdata. Nullum ætatis aut sexus discrimen ira hostis fecerat : ut liquido apparet, eos non prædandi, sed ultionem exercendi gratia Francorum terminos introisse. Cujus rei nuntium cum Rex apud Autisiodorum civitatem accepisset, extemplo Francos Orientales atque Alemannos ad propulsandum hostem festinare jussit. Ipse ceteris copiis dimissis, Haristallium villam, in qua hiemaret, venit. At Franci atque Alemanni qui contra Saxones missi erant, magnis itineribus ad eos ire contendunt, si forte in finibus suis eos invenire possent. Sed illi jam re peracta revertebantur ad sua. Quorum vestigia secuti qui a Rege missi fuerunt, in pago Hassiorum super fluvium Adernam iter agentes repererunt : eosque statim in ipso fluminis vado adorti, tanta strage ceciderunt, ut ex ingenti multitudine ipsorum vix pauci domum fugiendo pervenisse dicantur.

æduntur.

15 *Nec fracti sunt animis Saxones ea accepta clade : sed delectu habito, haud exiguis rursus copias produxere.*

De successu scribit Poeta :

At Rex intente meditans invadere terras
Saxonum, citius Rhenum trajecerat amnem.

Cui se spe vana gens ipsa resistere posse

Confidens, pariter sumptis occurrerat armis.

In quodam collecta loco, Bocholt vocitato.

Sed cum cõpissent acie configere, statim

Terga dedit, pugnam Francorum territa grandi.

Accepit tunc Westphalos in deditionem,

Progressusque; dehinc Wisuram pervenit ad amnem,

Atque dies aliquot mansit statione locata.

Angarios, sed et Ostphalos ad se venientes

Promissam firmare fidem, qua semet eidem

Subjectos fore spondebant, animoque fideles,

Obsidibusque datis sacramentisque coegit.

16 Anno DCCLXXX, res Saxonice composuitur Visurgim trajecit cum valido exercitu Carolus. Multi baptismum susceperunt.

Alter annus quietus fuit.

Anno DCCLXXXII, habito apud Lippia fontem conventu, in Galliam Rex abiit. Tum Widikindus, inquit Eginhardus, qui ad Nordmannos profugerat, in patriam reversus, vanis spebus animos Saxonum ad defectionem concitavit. Interea Regi allatum est, quod Sorabi Sclavi, qui campos inter Albim et Salam interjacentes incolunt, in fines Æuringorum ac Saxonum, qui eis erant contermini, prædandi causa fuissent ingressi, et direptionibus atque incendiis quædam loca vastassent. Qui statim accitis ad se tribus ministris suis, Adalgiso Cubiculario, Geilone Comite stabuli, et Worado Comite Palatii, præcepit ut sumptis secum Orientalibus Francis atque Saxonibus, contumacium Sclavorum audaciam quam celerrime comprimerent. Qui cum jussa facturi Saxonie fines ingressi fuissent, compererunt Saxones ex consilio Widikindi ad bellum Francis inferendum esse paratos. Omissoque itinere quo ad Sclavos ituri erant, cum Orientalium Francorum copiis ad locum, in quo audierant Saxones congregatos, ire contendunt. Quibus in ipsa Saxonia obviam Thedericus Comes, propinquus Regis, cum iis copiis, quas audita Saxonum defectione raptim in Ripvaria congregare potuit. Is festinantibus Legatis consilium dedit, ut primo per exploratores, ubi Saxones essent, vel quid apud eos ageretur, quanta possent celeritate cognoscerent : tum si loci qualitas pateretur, simul eos adorirentur. Cujus consilio collaudato, una cum illo usque ad montem qui Sontal appellatur, in cuius septentrionali latere Saxonum castra erant posita, pervenerunt. In quo loco cum Thedericus castra posuisset, ipsi sicut cum eo conveniant, quo facilius montem circumire possent, transgressi Wisiram, in ipsa fluminis ripa castra posue-

*Rursus profi-
guntur.*

*Iterum Duce
et auctore
Wittekindo
rebellant :
* (Turingo-
rum.*

runt. Habitoque inter se colloquio, veriti sunt ne ad nomen Thederici victoriae fama transiret, si cum in eodem prælio secum haberent. Ideoque sine eo cum Saxonibus congregari decernunt : sumptisque armis, non quasi ad hostem in acie stantem, sed quasi ad fugientem contendunt. Terga insequi, spoliisque diripere, prout quemque velocitas equi sui tulerat, qua Saxones in acie pro castris stabant, unusquisque eorum summa festinatione adoriuntur. Quo cum esset perventum, male etiam pugnatum est. Nam commisso prælio circumventi a Saxonibus, pene omnes interfecti sunt. Qui tamen evadere potuerunt, non in sua unde profecti sunt, sed in Thederici castra, quæ trans montem erant, fugiendo pervenerunt. Sed major Francis quam pro numero jactura fuit : quia Legatorum duo Adalgisus et Geilo, Comitum quatuor, aliorumque clarorum atque nobilium usque ad xx interfecti, præter ceteros qui hos secuti potius cum eis perire, quam post eos vivere maluerunt.

EX VARIIS.

*Francos in-
genti clade af-
ficiunt.*

17 Cujus rei nuntium cum Rex suscepisset, nihil sibi cunctandum arbitratus, collecto festinanter exercitu in Saxoniam proficiscitur. Accitisque ad se cunctis Saxonum Primoribus, de auctoribus factæ defectionis inquisivit. Et cum omnes Widikindum hujus sceleris auctorem proclamarent, ipsum tamen tradere nequirent, eo quod re perpetrata ad Nordmannos se contulerat, ceterorum qui persuasioni ejus morem gerentes tantum facinus perpetraverunt, usque ad MMMMD, traditi, et super Alaram fluvium, in loco qui Ferdi vocatur, jussu Regis omnes una die decollati sunt. Hujusmodi vindicta perpetrata, Rex Theodonis-villam in hiberna concessit : ibique et Natalem Domini et Pascha more solito celebravit.

*Fugit Witte-
kindus, ceteri
mulantur.*

18 Anno DCCLXXXIII, superiore fortassis victoria elati Saxones, ausi cum Carolo signis collatis dimicare, duplici prælio unius mensis spatio fusi sunt, priori in campo Thitemello (hodie Detmolde dici scribit Joannes Isacius Pontanus) altero circa Hasam flumen. Nec dubium est quin saltem alteri interfuerit Wittekindus : quem ferunt deinceps ad Visurgim in arce obsessum, sed inde clam fuga elapsam. Vastata late inter Visurgim et Albim regio. Rursus anno DCCLXXXIV et hieme sequenti variis cladibus attriti sunt Saxones, semel a Carolo Caroli filio equestri prælio victi.

*Iterum ac sæ-
pius victi Sa-
xones.*

19 Hæc obiter Wittekendi bellis dicta sint; quæ taciti omnino præterissemus, nisi qui vir fuerit antequam Christi jugo submitteret cervices, ignorari noluissemus. Erit fortassis qui res inclytæ gentis Westphalica aliquando illustret, et hæc ipsa plenius exequatur.

CAPUT IV.

Wittekindi conversio.

Cum jam annus Christianæ salutis post septingentos octogesimus quintus ageretur, inquit Crantzius Saxonie lib. 2, c. 23, et jam tempus venisset ab alto miserendi; Wedekindus visitatus a Domino ad lucem respexit. Eginhardus in Annalibus ad eum annum Transacta tandem hieme, inquit, et advectis ex Francia comitatibus, publicum populi sui conventum, in loco qui Padrabrunna vocatur, more solemnibus habuit. Ac peractis iis quæ ad illius conventus rationem pertinebant, in pagum nomine Bardengau proficiscitur : ibique audiens Widikindum et Albionem esse in Transalbina Saxonum regione, primo eis per Saxones, ut omnia perfidia ad suam fidem venire non ambigerent, suadere cõpit. Cumque ipsi facinorum suorum sibi conscii, Regis fidei se committere dubitarent, tandem accepta ab eo, quam optabant, impunitatis sponse, atque impetratis, quos sibi dari precabantur, suæ salutis obsidibus, quos eis Amalwinus unus Anlicorum a Rege missus adduxerat, cum eodem ad ejus præsentiam in Attiniaco villa venerunt : atque ibi baptizati sunt. Nam Rex postquam ad eos accersendos

*Wittekindus a
Carolo invita-
tus cum Al-
bione baptiza-
tur.*

EX VARIIS.

dos memoratum Amalwinum direxit, in Franciam reversus est. Quievitque illa Saxonica perfidia pervicacitas per annos aliquot. *Poeta quoque Historicus ante aliquoties citatus, eadem narrat.*

Multa facta ecclesiarum: bona Wittekindo restituta.

21 *Hanc Ducis Wittekindi conversionem exactius aliquanto describit Crantzius in Metropoli lib. 1, c. 4.* Cum jam Widikindus, inquit, toties rebellans ad cor rediret, secum reputans, quid tanto labore mercaretur, quidve tanti sanguinis impendio evitaret, cum neque de principatu certaret, neque de vita, sed de sola religione, quam tot provinciae diu feliciter sequerentur; sumpto secum Albione viro nobili, et inter Saxones primario, qui ditionem ultra Albiam teneret (Holsatiam nunc vocant) contendit ad Carolum, praemisso ex aulicis Regi, qui securitatem adeundi (et si videretur) redeundi, impetraret. Erat tunc annus post septingentos a Christo octogesimus quintus, cum a Rege Dux honorifice exceptus, reddita utrimque factorum ratione, Dux se contulit in gratiam Regis. Ibi factus catechumenus, instruitur in fide; et deinde cum Albione sacrum suscepit baptismum: jam pridem magno victus praelio, ad fluvium Hasam. Erant deinde res per omnem Saxoniam tranquillores. Unde factum est ut multiplicarentur ecclesiae per provinciam, cunctis jam sub suo Principe quiescentibus. Arces nonnullas firmavit praesidiis Rex; sed alias Duci restituit: nec tamen satis discernunt Annales quas ab Rege receperit. Arcem tenebat ad ripam Visurgis Dux, in quam a praelio victus ad Hasam se contulit, eamque suo jure servavit, quoad in eodem loco (quod dicemus) Episcopatum Rex constitueret. Tum facta communis Duci atque Pontifici mansio illa, quae Minda dicitur.

Venit ad Carolum jam reconciliato liceret, libuit tamen ignoto habitu liberius omnia scrutari.

22 *Eadem deinde cap. 9, prosequitur:* Mindensis Ecclesiae eam referunt originem. Wedekindus Saxorum primarius Princeps (sive Regem illum dicere collibeat) magno praelio apud Hasam fluvium victus, se ex fuga recepit in arcem, quae illi fuit ad ripam Visurgi, sive Wiserae fluminis. Eam Rex cinxit obsidione. Elapsus ipse, cum defensionem diffideret, pervenit in Daniam. Sed non diu post assumpto (quod diximus) Albione, concessit in gratiam Regis: qui ubi comperit elapsam Wedekindum, obsidionem posthabuit, praesertim quod in hiberna ducendum esset. Rex castra tum habuit ad Oram fluvium, in loco Wolmerstede, in Orientali Saxoniam. Incessit cupido Principi Wedekindo lustrare Regis castra: quod etsi palam jam reconciliato liceret, libuit tamen ignoto habitu liberius omnia scrutari. Vicina erat Paschalis solemnitas, et Rex cum universo milite pro Christiana pietate se tum sacris imminentibus apparabat, commemoratione Dominicae Passionis, et expiatione criminum in purgatione conscientiae. Wedekindus mendici habitu per fluvium in navicula allabitur: et quo minus nosceretur, mendicus cum mendicis ad stipem sedebat. Ingens quippe pauperum regionis multitudo quotidie assectabatur. Rex illis largam stipem jussit erogari. Wedekindus, ubi ad eum perventum est, dextram et ipse protendit. Attendit, qui distribuit, incurvum in manu digitum, qualem sciebat habere Wedekindum. Vultum ejus diligentius intuetur: agnoscit arridens, qui largiebatur: quid ita mendicus inter mendicos sederet Princeps ditissimus, percontatur. Ille nihil ad haec, sed ad Regem se jubet introduci.

*Videt sumen-
tibus Eucharistiam, ingredi in os puerulum.*

23 Erat tum sanctissimus Paschae dies. Rex hilariter excepit venientem, percontatus quid sibi vellet indignus Principe habitus. Ille sub haec: Volui, Serenissime Rex, hoc habitu incognitus (ut sperabam) lustrare secreta gestorum, quae cognitus non tam fidenter adspicerem. Curiositas induxit, ut latibulum quaererem: qui inter tuos nunc in gratiam susceptus, propalam poteram percontari quae vellem. Quid igitur, inquit Rex, vidisti, quod te vidisse delectat? Ille (ut

erat adhuc rerum Christianarum rudis) subintulit: Vidi, quod mirabar, ante biduum te vultu dimisso tristem, incertus quid contigisset, quod tantum Regem contristaret. Commemoratio fuit Dominicae Passionis, quae die Parasceves regium vultum obscurasset. Rursum, inquit, vidi hodierna te die primum sollicitum, et ad rem attentissimum: posteaquam vero mensam adieras templo mediam, ita hilari mihi conspectus es vultu, ut repentinae in te mutationis me caperet miraculum. Stupor autem erat videre, quod de manu purpurati Sacerdotis singuli pulchellum puerum in os susciperent, quem quibusdam ludibundum arridere, ultro properare; aliis vero abhorrentem, avertisse vultum, et tamen in ora demissum, nec redeuntem adspexi. Hoc quid sit, necdum accipio. Tum Rex: Bene, inquit, proficisci: plus tibi aliquid quam cunctis Sacerdotibus et omnibus nobis ostensum est. Inde mutata veste, manu secum abstractum, docuit grande pietatis mysterium in altaris Sacramento. Qua re cognita, exhilaratum Ducem orasse, ut proprium illi Sacerdotem permitteret, qui divina rei curam haberet, crebriusque in conspectu perageret altaris sacramentum ministerium. Rex etiam Pontificem illi datum promittit, modo illi habitationem Episcopo dignam provideret. Ducem vero arcem suam ad Wiseram utriusque capacem ostendisse. Deditque in ejusdem arcis non exiguo circo locum aedificandae ecclesiae. Ferunt perinde nomen ecclesiae provenisse, quod MEUM et TUUM, quasi communis duorum possessio, sonat in lingua Saxonum vernacula, M. N. DIX.

Mindensis Ecclesiae origo.

24 *Georgius Fabricius portentum illud conspecti a Wittekindo pueri Eucharistiam sumentium ora subeuntis, haud scio an bona fide, detorqueat et obscurat: sed et alia quaedam explicatius narrat, his verbis:* Wittekindus, inquit, toties victus nullum invenit locum ubi tutus esset: pro solita audacia, navicula quadam habitu servili pannosque per Oeram fluvium Wolmerstetam defertur, ut exploraret Caroli consilia, et exercitum inspiceret. Cum autem inter mendicos, sacris ibi tum peractis, interesset, viso quodam admonitus coepit de religione vera melius sentire, cum infantem quemdam quasi inseri Ecclesiae Christianae votis hominum precantium et manus attollentium cerneret. Chronicum Maydeburgicum et Cranzius referunt, eum digiti distorti indicio in manu dextra tum agnitum, et ad Carolum ductum: sed nullus praeter hos eorum temporum scriptor, istius mentionem facit. Wittekindus ab eo tempore cum patre suo Albrone, quem recentiores Albionem vocant, consultat de gratia et benevolentia Caroli comparanda, et de reliquiis patriae, tot praелиis et cladibus exhaustae, conservandis. Id autem faciunt paucis consciis, ne aut a gentilibus suis, aut a multitudine nominis Christiani hoste, tamquam proditores rituum majorum atque patriae opprimerentur, aut diris cruciatibus necarentur. *Et paucis interjectis:* Wittekindus Magnus et Albro, impetrata tuti itineris licentia ad Carolum eunt Attiniacum, urbem provinciae Transrhenanae, quibus, ne suum congressum vereantur, prius mittit Amalbinum, per quem obsides adduci et tradi jubet. Wittekindus secum ducit uxorem Gevam, Danicam; Albro multos nobiles adolescentes, quia caelebs erat. Constituto die sollempni, quod undis sacris tingerentur, ipse Carolus fidejubendo, Wittekindo adstat; Geva uxori ejus ipsa Regina Fastrada; Albroni et aliis nobilibus, Caroli Principes aliquot, item Praefecti et familiares. Baptismum administrat Lullus, datus olim D. Bonifacio socius, Antistes Moguntinus, qui et eo ipso anno, quo haec acta sunt, obiit.

Wittekindus clam cum Albione consultat.

Uxor ejus Geva.

25 *Crantzius rursus lib. 2, Saxoniae cap. 23, de Wittekindo agit conversione, atque tradi ab aliis in Bardewico consedis Regem, cum ad eum ille venit.*

Celebris haec Wittekindi conversio.

Meminere

Meminere ejusdem conversionis Wittekindi et aliorum Magnatum Saxonie, Regino Præmiensis lib. 2, Chronici, Sigebertus, Adamus Histor. Ecclesiast. c. 8. Helmoldus in Chronicis Sclavorum lib. 1, cap. 3. Sed hic non recte anno Caroli xxxvii ait contigisse, cum xvii acciderit. Fuit autem hujus conversionis tanta ubique lætitia, ut ipse Pontifex Romanus Hadrianus, cui eam Carolus per Andream Abbatem nuntiaret, eam illi per litteras sit gratulatus; triduanasque Litanias, ut Carolus optabat, eo nomine indixerit. In quibus litteris hæc inter cetera scribit Pontifex: Magis autem mihi, inquit, de vestris a Deo præsiatis regalibus triumphis comperentes, qualiter sævas adversasque gentes, scilicet Saxonum, ad Dei cultum, et suæ sanctæ Catholicæ et Apostolicæ Ecclesiæ rectitudinem fidei perduxeritis, atque Domino auxiliante, et Petri Paulique Apostolorum Principum interventione suffragante; sub vestra eorum colla redacta sunt potestate ac ditione, eorumque Optimates subjugantes, divina inspiratione, regali annuio, universam illam gentem Saxonum ad sacrum deduxistis baptismatis fontem. Unde nimis amplius divinæ clementiæ retulimus laudes, quia nostris vestrisque temporibus gentes paganorum in veram et magnam deductæ religionem, atque perfectam fidem, vestris regalibus substernuntur ditionibus. In hoc quippe freta vestra a Deo fundata existat potentia, quia si, ut pollicita est, fautori suo Beato Petro Apostolo, et nobis, puro corde atque libentissimo animo adimpleverit, maximas ac robustiores illarum gentium suis præcipuis suffragiis vestris substernet pedibus, ut nemine eos persequente, vestris regalibus subjiciantur potentiis, et maximum fructum in die judicii, ante tribunal Christi, de eorum animarum salute offerre mereamini dignissimum munus, et pro amore animarum luera infinita mereamini adipisci in regno cælesti. Hinc porro corrigas quod in Chronico Episcoporum Mindensium, studio Joannis Pistorii edito, dicitur, Wittekindum et alios Saxones a Leone Papa baptizatos, cum non nisi decennio post Hadriano successerit Leo.

CAPUT V.

Quæ Christianus egerit Wittekindus.

Deinceps Wittekindus pacatus in sua sedit provincia, inquit Crantzius Saxonie lib. 2, cap. 24. Westphaliam solam gubernans. Nam ultra Visurgum provincia et angustiis Wandalarum premebatur, et quod tenere ditionis Pontifices gubernabant. Armorum insignia, quæ militibus (ut fit) signis præferbat, pullum equinum habebat atrum: sed placuit Regi, postquam de tenebris gentilium errorum pervenit in lucem veritatis, ut candidum acciperet. Hæc ille, quæ cum nullius antiquioris confirmet scriptoris auctoritate,

Insignia Wittekindi.

DE S. REINOLDO MONACHO ET MART.

VII JANUARI.

S. Reinoldi nomen in Martyrologiis.

Reinoldi monachi ac Martyris hodie natalem, aut translationem, varia referunt Martyrologia: quædam mss. sub nomine Usuardi, ita habent: Tremonie S. Reinoldi Martyris, viri eximie virtutis, cujus gesta habentur. Martyrol. Coloniense: Tremonie in diocesi Agrippinensi, Translatio S. Reinoldi Monachi et Martyris. Qui clarissimis ortus natalibus, et in armis strenuus, Coloniae S. Pantaleonis factus monachus, vita et miraculis clarus, a cæmentariis, quibus a suo Abbate præfectus fuerat, occisus, in lacum projectus est. Unde Domino revelante extractus, Tremoniensibus datus fuit. Eadem habet Martyrologium Germanicum, eadem fere Galesinius. Addit Molanus in Addit. ad Usuard. qui ab Archiepiscopo Coloniensi sibi alicujus Sancti corpus

ejus fide dicta sunt. Wedekindus autem, subdit, cum Rex illum Carolus baptizatum in sua (ut diximus) provincia gubernare permitteret, redificato in Angliam (nunc Angriam vocant) insigni templo, instituto collegio sine fine Deo servientium (quod nunc in Herfordiam ferunt translatum, ibique Dominabus imperitantibus servit) plurimum ipse in Christo devotus religione profecit. Sed erat illi ex magnis caussis cum Geroldo Suevorum Duce atrox bellum, quod varia diu fortuna portrahebatur. Mirum quomodo tam longinquum, ex Suevia in Saxoniam. Sed erant Saxonibus prædia (quod supra ostendimus) in Hercynia, et Suevis in Turingia: unde facile potuit conflare de terminis bellum. Sed eo consumptus perit Wedekindus; Christiano ritu sepultus in ecclesia ejus, quod fundaverat, collegii: ibique aliquamdiu quievit, donec in Padeburnam a filiis transferretur.

EX VARIS.

Pietas, sacraque opera.

Mors.

27 S. Ludgerum Episcopum Monasteriensem (et si nondum fortassis id tunc loco nomen) consilii sibi semper intimum fecit, ut scribit Krantzius Metropol. lib. 1, cap. 3. Plures interea, ait Joannes Isacius Pontanus Histor. Danicæ lib. 4, ex Saxonum gente apud Danos Vandalosque latebant, qui Wittekindum acerbè odebant, et moris Majorum ac libertatis proditorem nominabant, primum quod suos fasces submisisset Francis, populo superbo et insatiabili; deinde quod abjurasset religionem, et sacra Majorum conculeasset. Hujus factionis Dux erat Thrasico, qui ferro et igne sæpenumero in fines Francorum sæviebat. Nec dubium quin ea causa, cum recruduit anno dcccxciv, bellum Saxonicum, multa sit a suis gentilibus perpessus Wittekindus; quæ ille partim suis Francorumque amicorum armis depulit, partim Christiana magnanimitate toleravit.

Odia in eum reliquorum Saxonum.

28 Georgius Fabricius Rer. Saxonicar. lib. 1, ad annum dcccvii ita scribit: Wittekindus Rex Saxonum ab eo tempore, quo fidem Christo et Carolo Magno dedit, præter omnium opinionem mansit in officio, nec ulla in re, aut consilio aut factis juvit amplius Imperatoris adversarios, neque in ullo postea fuit maleficio deprehensus. Tandem in extrema senectute, bello cum Northardo (seu, ut alii, Geroldo) Duce Suevorum congregiens, eo in prælio fatigatus gravitate armorum, et contentione pugnae oppetit, in templo a se extracto in urbe Mindensi sepultus, quod cum Henricus I Imp. Valleslebam, non procul a Brema, transferret, etiam, cineres ejus loco moti sunt, et Paderbornæ repositi, ut Chronicon Cellense habet, qua in urbe Divi honorè cultus est. Diem, mensem, annum obitus et translationis, vetustas, locorumque illorum vastitas oblivione obruerunt. Ita ille. Diem, sive obitus, sive translationis, initio diximus a recentioribus hunc assignari: anno vero alii dcccxi, alii dcccvii obiisse scribunt. Quidam Martyrem vocant, eique ut Martyri, dicata olim templa tradunt.

Fides ejus erga Carolum.

Inter divos habitus.

NOT. 115.

dari devotissime postulabant, quo terra eorum reverentior et ab hostibus securior esset. ms. Florarium: In Tremonia Translatio S. Reinoldi Martyris anno salutis cxcv. At manifestum in hoc annorum numero mendum est. Meminit S. Rainoldi Hugo Menardus, (quæ Rainaldum vocat) et Ferrarius in generali Catalogo SS.

2 Arnoldus Wion: Tremonie in diocesi Agrippinensi, Passio et Translatio S. Reinoldi Monachi et Martyris: qui nobili genere ortus (fuit enim Haimonis viri et Equitis nobilissimi filius) militia sæculari, in qua sibi summum gradum acquisierat, relicta, Coloniae S. Pantaleonis Monachus factus, vitæ sanctitate et miraculorum multitudine clarus, a nefariis lapidibus, quibus præfectus erat, occisus, in

Coloniae Monachus fuit.